

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVI.

V Ljubljani 1. veliciga serpana 1863.

List 22.

Osemnajststoletnica pri sv. Mohorju na Moravskem.

Iz Krašnje. — Med Moravčami in Krašnjo, v fari moravški, vzdiguje se v sredi med drugimi ne ravno visokimi hribi posebno eden, ki je pač v resnici vrédin, da se potrudi človek in stori to pot, ter stopi, ako pride v okolico to, in mu čas pripusti, na njegov verhunc. Pogled, ki se tu človeku odpre, je res mikaven in lep. Na vzhodu se ti smehljá nasproti s stranjo proti Zagorju dolina moravska; na zahodu in jugu je ozir na plan bolj zapert, med tem ko spreha se bistro oko prosto po daljnem, na dolgo in široko razprostem hribju, ter veselo znane in neznane kraje ogleduje; na severnem zahodu in severju pa se ti odgrinja kratkočasna pa tudi veličastna stran goretska s svojimi skerbno obdelanimi ravninami, hladnoséčnimi gojzdi, s svojimi homei, cerkvami in gradovi, in dalječ gori s koncu ti zapira ozir vzdigovaje se in proti nébu kupi mogočni noš Triglav s svojimi sosédi Snežniki. Ako se ozreš pa proti severnemu vzhodu, pozdravljajo te s svojimi goličavami sicer ponosni, pa vender le zlo prijazni kamniški Snežniki, ter ti v bližini svoji tako rekoč roko ponujajo v pozdrav, med tem ko se bolj in bolj od njih znižuje svet, z gojzdi pokrit, ali v polje predelan in v dvoje doline razdeljen; tikoma sebe in pod seboj pa glédaš tretjo dolino, polno sadja in bogato travnikov z lepim, rodovitnim poljem. Če ti še povem, da je kraj prec pod hribom na jugozahodnji strani podobin širokemu in globokemu kotlu, in sicer čez in čez tamen gozd, če ti povem, da se vije po dolini od vshoda proti zahodu potok, ki mline in žage goni, in da je tu tudi griček, in na gričku razvaline nekdanjega grada Rožeškega, sem ti sploh okolico in razgled naznačil, ki se ti stavi z omenjenega hriba pred oči.

Hrib ta bi pa sam na sebi ne bil še nič posebnega, kajti tudi drugih hribov in homeov je več, ki imajo prijazno okolico in lep, mikaven ozir; ali kar njega znamenitega dela, je lepa, ne ravno velika, pa toliko ljubeznjivši cerkvica, snažna in prijazna, da je veselje, kupeča na verhuncu njegovem in posvečena svetnikoma Mohorju in Fortunatu, patronoma Kranjskega. In glej, tu na tem hribu, v ti cerkvi obhajal se je v nedeljo, 12. julija, osemnajststoletni spomin na moža, ki sta perva za svetim Markom evangelistom zveličavni nauk svete vere oznanovala v Ogleju ter ga od tod dalje v sosednje, in tako tudi v naše kraje zasejala; obhajal se je spomin na sv. Mohorja, prvega škofa oglejskega, toraj tudi našega škofa, in na sv. Fortunata, dijakona njegovega in pomagavca v razširjanju svete vere.

V ta namen bila je slovesnost očitno oznanjena, in sicer v farni cerkvi moravški, in tudi v nekterih sosednjih farah; že teden prej in sicer v saboto na večer so bili postavljeni med strelom visoki in lepi mlaji pred cerkvijo; cerkev sama

pa je bila po napeljevanju in pod vodstvom v takih rečeh zelo zvedenega in premetenega gosp. J. Z., kapelana moravškega, od mnogo pridnih, za Božjo čast radostno delavnih rok, od zunaj in od znotraj tako vkusno ozališana, da je bilo res veselje jo gledati; v saboto in na večer pred slovesnostjo pa je naznanoval skoz celo uro strel in z njim vred veselo priterkavanje po cerkvah, in veličastin kres, celi okolici sveti pomen prihodnjega dneva.

V noči od sabote na nedeljo so oznanovali bližnji zvonovi zaželeni praznik dolgo in veselo, in ko je dan napočil in je solnce vzhajalo, so hiteli od vsih strani ljudje na hrib k svetema Mohorju in Fortunatu, ker bilo je tu o 1² šestih prvo duhovno opravilo z izpostavljenim presvetim Rešnjim Telesom, s cerkvenim govorom in blagoslovoma. Ob desetih pri velikem opravilu pa je privrelo od vsih krajev toliko ljudi, da se je v cerkvi in po hribu vse terlo. Na čast gosp. dekan moravški so peli sv. mašo in imeli cerkveni govor, pet duhovnov jim je straglo k sv. maši, po maši je bila zahvalna pesem in blagoslov s presv. Rešnjim Telesom. Popoldne ob štirih pa je bila pri natlačeni cerkvi srečno, ganljivo in veselo končana slovesnost s cerkvenim govorom, ki ga je imel gosp. V. P., kaplan z Berda, z litanijami vsih svetnikov, zahvalno pesmijo in blagoslovom. Deo sint laudes, honor et gloria! Bogu bodi hvala, čast in slava!

Govornika sta govorila oba od svete vere, v čversti in ganljivi besedi sta razložila pomen ravno obhajane slovesnosti, sta poslušavce tako rekoč še le prav soznaila s svetim Mohorjem in njegovim tovaršem, sv. Fortunatom, ter jim odkazovala vir in začetek kerkianstva tukaj v naših krajih. Pervi govornik se je deržal zgodovinske poti ter razkladal širjenje sv. vere v naše zveličanje po zemlji slovenski, drugi pa je nezmerno ceno sv. vere, oznanovane po svetih Mohorju in Fortunatu, svitlo pojasnoval; eden ko drugi pa je govoril tako, da se je prav vidilo, da jima gre iz serca beseda, in najdla sta gotovo tudi priprave serca ter sejala seme Božje besede v dobro zemljo, saj tihota je bila nenavadna, s katero je poslušala vsa obilna množica. „Spiritus fiat, ubi vult“ — Duh Božji poljubno serca vna-ma in budi.

Vsa slovesnost obhajala se je v nar lepšem redu, pravi kerkianski duh je vladal nad toliko množico vernih, in ni je bilo zapaziti ves čas tudi nar manjši napčenosti ne. Ljudje so o poldne se razšli, nekaj pa jih je čakalo popoldanske službe Božje, dasi tudi ste le dve hiši tu na tem hribu in ni bilo ne jedi ne pijače dobiti; proti štirim pa so jeli zopet prihajati in slovesnost se je sklenila, kakor je bilo omenjeno že zgoraj, pri čez in čez polni cerkvi. Po dokončani popoldanski službi Božji razšlo se je ljudstvo mirno, veselo in zadovoljno, in na večer proti sedmi uri so zadnji molivci zapustili prijazno cerkev in hrib svetih Mohora in Fortunata.

Napravljena in obhajana pa je bila ta slovesnost v hvalni spomin in na čast svetemu škofu Mohorju in tovaršu njegovemu in dijakonu, svetemu Fortunatu, končni namen bil je, kaj pa da, vendar le ta, katerega latinski rek v sebi shranjuje, ki se glasi: *Omnia autem ad majorem Dei gloriam et fidelium salutem.* — Vse le v večji čast Božjo in v izveličanje vernih. — Zatoraj:

Bog daj, da bi vsi, ki so pri ti lepi slovesnosti nazočili, tudi v resnici iskali le Božje časti v vsem svojem djanju in ravnanju, s tem pa pripravljali sebi in svojemu bližnjemu častno in večno srečo! *Fiat, fiat!*

Osemnajstletnica s. Mohora na tominski. Pečinah, 12. julija 1863.

Gotovo mora vsako slovensko serce, ako goji le nekoliko kersanskega čutila, veseliti se nad pokristjanjenjem Slovencev pred 1800 leti po sv. Mohoru in nad začetkom njih omike po kersanstvu. Spodobi se toraj, da se ljudstvo po deželi soznani s tistimi dobrotniki, kateri so se v starodavnih vekih veliko trudili za blagost naroda, in ne sme se opustiti nobena priložnost naše kristjane navdajati s hvalničnim čutilo do tistih svetnikov, kateri so narodu slovenskemu prvi sv. vero oznanovali.

Ker se je bila misel o osemnajstletnici sv. Mohora na tominski. Pečinah sprožila, pričakovali smo, da brez cerkvene slovesnosti v ta spomin ondi ostalo ne bo, in se nismo goljufali. Z veseljem je naša tominska čitavnica že 25. junija t. l. prejela prijazno vabilo za dan 12. julija, da naj takrat svoje pevce na Pečine pošlje, naj bi ondi v pobožnem duhu k cerkveni slovesnosti 1800letnice sv. Mohora pripomogli. To se je zgodilo, in slovesnost je bila jako vpludna, v cerkvenim duhu tako mično speljana, da ne moram, da bi je očitne ne omenil.

Majhna cerkvice, sv. Mohoru in Fortunatu posvečena, je bila krasna ozaljšana kakor njezna nevestica svojemu nebeskemu Zenitu. Pred cerkvico je molil v nebo visok slavolok, na vrhu mu je vihralo modro-rudeče-belo banderco. Od cerkve do duhovnikove hiše je bilo postavljenih še obilno smrečje poleg pota. Blizu duhovske hiše je bila spletena kapelica iz zelenega vijca, v nji podoba ssv. Mohora in Fortunata. Vse to so napravili ondanšnji za Božjo čast goreci fantje. —

Ljudstva se je bilo toliko sošlo iz vseh krajev gôr, da okoli 10. uri, ko se je slovesnost začela, se je okoli farovža in cerkve ljudi vse terlo. To jasno spricuje, da so naši gorjanje zelo dovtetni za narodno-pobožne slovesnosti in da jih veseli poslušati oznanovanje od Božjih služabnikov, kateri so bili v pozemeljskem življenju dobrotniki svojega naroda. — Duhovnov se je bilo iz tominske in cerkljanske dekanije snidlo petnajst, in med njimi čez polovico mnogo zasluženih zg. fajmoštrov. Lep dokaz, kako občno se je spoznala imenitnost cerkvene slovesnosti.

Ob desetih se duhovni v farovžu oblečejo v cerkveno obleko in napravi se procesija do spletene kapelice proti cerkvi. Gosp. duhovni oče iz Mosta so procesijo vodili in v litanije, ki so se prepevale, so vse svetnike nekdanje oglejske cerkve vverstili. V cerkvico pridši vsi duhovni pred altar sv. Mohora pokleknejo in z molitvico, kakor jo bratovšina sv. Mohora rabi, se ta pobožni sprevid sklene. — Zdaj nastopi obhod okoli cerkvice s presv. Rešnjim Telesom. Vodili so ga gosp. oče iz Podmevec in štirje drugi častiti fajmoštri so svete evangelije peli. — Po sv. obhodu stopi domači duhovnik na leco, napove tekst: „Ta je ljubitelj bratov in naroda; ta je, kateri veliko moli za ljudstvo in deželo“ (II. Makab. 15, 14), prebere se nedeljski evangelij, in potem v krepkem govoru dokazuje, da spodobi se osemnajstletnico v čast sv. Mohoru praznovati, kajti on je ljubitelj bratov in naroda slovenskega, on veliko v nebesih moli za ljudstvo in deželo slovenske. — Po pridigi pevci na koro zapojejo pesem od sv.

Mohora, med tem pa se gosp. oče iz šentvidske Gore napravlja sveto mašo trojednemu Bogu darovati. — Ko se nekervava daritev doverši, se zapoje zahvalna pesem neskončno usmiljenemu Očetu nebeskemu v večno poveljevanje, da se je že v prvem veku po Kristusovem rojstvu na naš narod milo ozrl in po sv. Mohoru mu luč prave vere prižgal. — Zadnjič so se odpele še litanije Matere Božje, ljudstvo se s presv. Rešnjim Telesom blagoslovilo, in Božja služba se končala. —

Ta je bil program svečanosti v čast sv. Mohoru v njemu posvečeni cerkvi na Pečinah. Ljudstvo jo bo gotovo veliko let v spominu imelo; Bog daj, da bi le svetih resnic, ki so jih v pridigi ta dan slišali, nikoli ne pozabili. Posebno hvalo pa moramo tudi našim tominskim pevcem izreči, da so cerkveno slovesnost z lepo ubranim prepevanjem slovenskih pesem kaj mično poveljevali. Gosp. Furlani, njih učenik, je pri tej priložnosti očitno pokazal, da znan mu je tudi cerkveni duh pesniški, in da ga razume iz orgeljskih pisal ožemati.

Pri obedu, ki so ga bili domači duhovnik napravili, se je slovenski duh kaj prijazno okoli častitih gostov sukal. Naši pevci so jih toliko narodnih zapeli, da jih tukaj naštevati bi predolgo bilo. Ta dan so resnično veljale besede sv. Pavla, ki pravi: „Veselite se, spet vam recem, veselite se v Gospodu.“ Ud tominske čitavnice.

Obhajanje ss. Mohora in Fortunata.

Premislik za ta dan.

(Konec.)

II. Zakaj pa so ss. Mohor in Fortunat in drugi verniki toliko terpeli? Zato, da bi se po smrti, ki za vsakega človeka le prekmali pride, njim in njih bližnjemu prav godilo, — da bi odšli večni nesreči, ktera spačene čaka.

Ali je to res? — Nad tem noben verin in pametn kristjan ne dvomi. Taki, ki čedno živé, ali pa so tako spreobrnjeni, da je stanovitnosti upati, in pa kraj večniga veselja: to gre skupaj. Za take, ki so popačeni, hudobni, v pregrehah vterjeni, — pa kraj večne nesreče: to gre zopet skupaj. Dandanašnji, ko je spačenost velika, je to reč treba prevdarjati, da se serca meče in poboljšajo. Gotovo je namreč, da tega, za kar so nekdanj tako silno terpeli, mi ne bomo zastonj dobili.

Bog sam govori v današnjim evangeliu: „Vsako drevo, ktero ne stori dobrega sadu, bo posekano in v ogin verženo.“ (Mat. 7.) In de se temu ognju ni ravno lahko ogniti, se vidi iz tega, kar večna Resnica precej nadalje govori: „Ne vsak, kateri mi pravi: Gospod, Gospod! pojde v nebesko kraljestvo; ampak kateri stori voljo mojega Očeta, kateri je v nebesih, tisti pojde v nebesko kraljestvo.“ (Mat. 7.)

Ta resnica je tako jasna, da je niso spoznali le samo učeni in narodejši kakor tudi priprosti kristjanje, temuč tudi neverniki, in pa naj umniši in nar imenitniši in učenjši izmed njih so nauk od večniga povračila zapopadli in učili. Platon, kteriga modrost so verniki tako silno čislali, de so ga božjiga imenovali, v svojih spisih — v Phädon-u — naravnost pravi, da ljudje po smrti pridejo pred naj višjiga sodnika; de po njegovi obsodbi so nekteri verženi v ogin, iz kteriga se pa spet rešijo, kadar so se dosti spokorili za svoje grehe. Drugi pa, ktere Platon imenuje neozdravljive grešnike, so verženi v „tartarus“, to je, v pekel, iz kteriga nikoli več ne pridejo. In čudno je, kar Platon naravnost pristavlja, da naj se nikar ne misli, da s tem naukom on kje le to govori, ker nevedno ljudstvo misli; temuč on zaterjuje, da po zrelih prevdaru ni nič našel, kar bi se bolj zlagalo s pametjo, z modrostjo, z resnico, kakor ta nauk. (Gorgias c. 5.) Vidil je namreč modrijan, kako silno spačeno mnogi živé, kako so hudobni, da nikoli ni

upanja, de bi bili boljši; vidil je, de na tem svetu ne dosežejo zasluženih sib in kazen: torej mu je že naturna postava navdajala, de taki ljudje bodo zaverženi. In pa za vselej zaverženi, zakaj kakor ljulika ne bo nikoli pšenica, tako tudi do čistiga spačeni človek ne bo več dober: de pa spačeni nikoli ne morejo k dobrim v družbo, to je, v nebesa, je slehernimu očitna reč.

Tako tedaj govori neverški modrijan, kateri je zavoljo čednosti in redke modrosti v taki veljavi, de ga se dandanašnji vsi učeni visoko spoštujejo, katerim so znani nekdanji časi, njih učenost in zgodovina. Pri spačenih, dosti napihjenih, pa malo učenih ljudeh pa bote ali ste že slišali marsikaterih ugovorov zoper ta nauk od večniga terpljenja, kakor de bi bilo pripušeno tudi le besedico ugovarjati zoper to, kar nam je razodel Bog, ki ne more ne goljufati ne goljufan biti. Prederzne se brezbožnost n. pr. reči, de taki nauk ni več za naš čas itd., kakor de bi se Bog tako spreminjal, kakor se spreminjajo ljudje in njih djanja, in bi drugikrat overgel, kar je kdaj učil in razodel. Bog svojih sklepov nikoli ne spremeni; kakor je razodel nauk od nebes in pekla, tako ostane vekomaj. To nespremenljivost Božjo vidimo že v stvarjenji. Poglejte sonce in zvezde na nebu; kakor so bile stvarjene v začetku, take so, in kakoršne pota so jim bile odločene v začetku, po taci hodijo še zdaj. Poglejte zeliša, zita, drevje: zmiraj imajo enake stabla, debela, enako perje, ravno taki sad. Zmiraj enako rasejo, se uterjujejo, dozoriijo. To je delo Boga, ki ne spremeni misli in besede, kakor ne v stvarjenih rečeh, tako tudi v tem ne, kar je po večnih sklepih odmenjeno grešniku in pravičniku. Poglejte pa človeka, kako vse drugač si n. pr. dans lase viha, se drugač oblači, kot se je pred malo leti, kako ima že denes druge misli kot včeraj.

In glejte! ta Bog, ki je v natori tako stanovitost vstvaril, in ki k temu še vender pravi: „Nebo in zemlja bo preslo, moje besede pa ne bodo prešle,“ on sam govori od stanu grešnika po smerti, on naznanuje besede, ki jih bo govoril grešnikom ob sodnjim dnevu: „Poberite se spred mene, vi prekleti, v večni oginji! (Mat. 25, 41.) Ali si upa kdo reči, de te besede niso resnične, de jih Jezus ne bo splozil? Tega pa večni Sodnik ni le samo enkrat napovedal, ampak velikrat in vselej s tako različnimi besedami, de jih ne more nobeden drugač razlagati kot so res izrečene. On imenuje večno terpljenje „ognjeno peč, kjer červ ne umerje, in oginji ne ugasne.“ (Mark. 9, 44.) Po tako jasnih besedah Zvečarjevih tudi noben apostelj, nobeden ss. očakov ni nikoli drugač učil. „Oni,“ namreč nespokorni grešniki, „bodo večne kazni terpeli,“ piše veliki apostelj Pavel (2. Tes. 1, 9). Sv. Janez v skrivnim razodenji piše: „Dim njih marter bo kviško vstajal vse večne čase.“ (14. pogl.) In spet v 20. pogl.: „Terpičeni bodo noč in dan na vse vekomaj.“

Kar pa Bog sam uči, kar so aposteljni in vsi cerkveni očetje oznanovali, in kar sv. Cerkev ravno tako terdo verovati zapoveduje, kakor vse druge verske resnice, namreč nauk od večniga terpljenja pogubljenih; ravno to najdemo v izročilih vsih narodov. Preišite vse čase in vse kote po zemlji; povsod — če stanujejo kristjani ali neverniki, ali krivoverci, je ta resnica gotovo znana, de dobri bodo vekomaj srečni v nebesih, hudobni pa vekomaj nesrečni v kraju pogubljenja! Ne le učeni, olikani, ampak tudi divji narodi, ki ne vedo nič od sol in učenost, nič od ognjenih ladij, železnih cest in daljnopisa: vedo pa vender od plačila in kazen po smerti. Ali so si mar vsi ljudje to izmislili? Ko bi se reklo povsod, de hudobni bodo vekomaj srečni v nebesih, to je podobno izmislili; v svojo škodo pa si kdo kmali ne zmištuje: izmištujejo si le posvetnjaki dandanašnji, ki to tajé, kar je učila večna Resnica, ki ne more ne goljufati ne goljufana biti, — kar so od nekdanj vsi narode po neki naturni postavi verjali in še zmiraj

vervajo. Izmištujejo si posvetni ljudje ugovore zoper čisti nauk, tode izmištujejo si v svojo lastno škodo.

V tem, preljudi, imate pa tudi ključ, zakaj so ss. Mohor in Fortunat in drugi svetniki toliko terpeli za sveto vero, de so jo sami ohranili in med bližnjim razširjali. Nobeden ni tako nespameten, de bi se dal zastonj in za nič kervavo pretepati, z ognjem žgati, v temne ječe zapirati, ob glavo devati itd., ako bi brez vere lahko večnemu Bogu dopadel, brez vere lahko večnemu terpljenju odšel, brez vere lahko zveličan bil. Neverniki torej, kateri so boljšiga serca, kersansko vero precej sprejmejo, ko jo slišijo oznanovati, kakor so jo nekdanj sprejeli naši očetje. Zakaj? Zato, ker po naturni postavi vsak človek spozna, de je grešnik in strahovanja vredin, in vsak čuti butaro na svoji vesti; kersanstvo pa človeka uči, kako se zamore greha znebiti, mir vesti zadobiti, kako potem sveto živeti in se zveličati.

Vekomaj hvala bodi tedaj Bogu za dar sv. vere, in češenje in hvaležnost tudi ss. Mohorju in Fortunatu, ktera sta kmali po Jezusovim vnebohodu tudi že našim dedam večne resnice oznanovale!

Mi pa bodimo vselej dobri otroci sv. matere katoliške Cerkve. Skerbimo, kolikor nam je mogoče, de se v naši deželi sv. vera čista ohrani, in ne zaseta na to njivo Gospodovo zmota in krivoverstvo. Bodimo pa tudi sami zvesti katoličani, ki ne le de bi sv. vero z ustmi spoznavali, temveč jo vselej tudi v delih pričajmo, de nas bode zveličala na prošnje naših pomočnikov ss. Hermagora in Fortunata. Amen. (Slov. Djanje svetn. II; Der a. b. Landpf. 12. zv. 1863 id.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Milostljivi škof so delili svete rede 25. in 30. julija in pa 1. avgusta. Posvečeni so bili naslednji gg. bogoslovci, iz 4. leta: Belar Jožef iz Idrije; Dejak Henrik iz Ljubljane; Dolinar Franc iz Poljan na Gorenskem (prejel je po prošnji mil. škofa od sv. očeta dovoljenje da se mu pomanjkanje starosti pregleda); Gros Jakob iz Teržica; Klinar Karol iz Teržica; Kriznar Friderik z Berda; Lunder Janez od sv. Gregorja; Zupančič Jernej z Vač, in Sterbene Juri, dohtar pravstva, iz Starega terga pri Poljanah na Dolenskem (ki je s škofovim dovoljenjem ob enem 3. in 4. leto dekoncal). Iz 3. leta so novoposvečeni gg.: Gnezda Stefan iz spodnje Idrije; Safar Janez iz Mekinj; Tomel Jakob iz Čemšenika in Čadež Janez iz Poljan na Gorenskem. Gosp. Berčič iz Kranja je prejel samo diakonov red zavolj pomanjkanja starosti. Gg. Bile Janez iz Ternovega na Notranjskem in Zupančič Vilibald nista posvečena, prvi zavolj bolehnosti, drugi zavolj pomanjkanja starosti.

Iz Ljubljane. Spremili smo v nedeljo popoldne ob 6 k sv. Krištofu moza, čigar ime slovi dalječ čez meje slovenskega naroda, spremili smo na pokopališče visokocastitega gosp. Gregorja Riharja, stoljnega orglarja in sakristana, ki je po dolgi bolezn v 68. letu svoje starosti 24. t. m. ob 6 popoldne v gospodu zaspal. Kako visoko cenijo Ljubljanecani zasluge ranjkega, je spričevala nenavadno dolga rajda množice iz vsih stanov in njih pervakov, ki so se bili k pogrebu sosli, rajnkemu poslednjo čast in spoštovanje skazat. Rosile so iz očesa marsikterega prijatla britke solze na gomilo umetnika; zalivala je solzica sočutja marsikomu oko, viditi žalost in zdihovanje slavnoznane Jerice, sestre rajkega, ki je bila skoz toliko let med pevkami, kar je bil njen g. brat med mojstri svoje verste. Bog mu daj večni mir!

Če je kdo zaslužil, da ga narod časti in v pobožnem spominu ohrani, je to gotovo zaslužil gosp. Rihar. Če govorim o zaslugah rajkega, se ne prederznem s svojo okorno roko popisovati njegove učenosti v godbi, ki jo je v toliki meri posedel in tako popolnoma v svoji oblasti imel, da mu ga

kar se je pri mnogih priložnostih skazalo, dalječ okoli ni enacega. Zoper sleherni ugovor v tem oziru velja „facta loquuntur.“ Tudi ni moj namen razlagati, s koliko gorečnostjo je svojo službo vedno z mladim srcem, in poslednjič še, čeravno s 6 persti — 4 so mu bili zastran boleznimi zastali in se sključili — tako dobro kakor malakdo kje z 10 opravljal. Tudi ne bom našteval števil cerkvenih in drugih z lastnostjo izvirnosti in narečnosti okinčanih prelepih napevov, kakoršnih je rajni na stotine zložil. Serce me le žene, njegovo čast ponavljati, da je posebno za cerkveno petje živel in gorel ter skerbil, da bi, kar je skladal, bilo tudi v cerkvenem duhu zloženo, in da se je v dosego tega namena večji del pečal le s cerkveno glasbo. Ne smem, je pobožni mož o priliki rekel — ne smem se s svetno godbo veliko pečati, ker se bojim, da bi se svetih pesem svetno krožiti ne navadil.

Dosegel je popolnoma svoj namen, oživel je službo Božjo po vsem Slovenskem s pobožnimi napevi, ki bojo še v sercih poznih rodov obujali svete čutila. Postavil si je rajni neumerljč spominek sam med Slovenci, vendar upam da slovenskim duhovnikom in prijateljem naroda iz serca govorim, ako nasvetujem, da bi z združenimi močmi glasbine dela rajnega ohranili narodu, ker mu bo težko kdo kdaj, — da ne rečem boljše — tako zapel, in da bi mu postavili spominek, ki bi svetu razodeval, kako Slovenci zasluže svojih pobožnih rojakov vedó ceniti. Kaj menite o tem nasvetu, prijatli in spoštovavci rajnega? A. D.

Na grob slavnemu gospodu

GREGORJU RHARTU.

Kaj Esterpa *) kaj se odteguješ
Mil'mu krogu ljubljenih sestrice?
De se z njimi nič več ne raduješ, —
Solzo vidim v cvetju tvojih lic!
Seer si s petjem jih razveseljvala,
Al bos mar pa sama zdaj žal'vala?
O povej mi, kaj ti je vžalilo
Serce milo?

Mati vesela pri Zibelki čuje,
Njeno serce so v sladkostih topi;
Srečno-presrečno se imenuje,
Njeno življenje v zibelki spi.

Al gorje! kdar serčice mu vtihne,
Mu očesce ljubo ostermi.
Kadar sinček — le še zadnjič zdihne,
Materno serce tudi obstoji.
Kako sladko mu je prepevala,
Ko je srečna zdraviga zibala!
Z njim pa so za vselej pesmi mile
Vse vtihnile.

In me vprašaš, kaj de mene žali,
De ne ljubim prejšnjih veselice?
De so glasi lire obmolčali,
De v obrazu prejšnjih ni cvetlice?
O ne vprašaj matere, kaj joka.
Kdar so ji priserčnega otroka
Ze v mladosti prvi, nar bolj žali,
Zakopali! —

Kličem ga zastonj, pogledj Gregorja!
(Saj je vender dober sluh imel)
Po Slovenskim vsem in tje do morja
Z njim in s petjem svojim je slovel;
Zdaj pa ni — in nikdar več ne bo ga
Sel za zmeraj ljubljene Grgo
Z mano narod ves ga pogrešuje
In žaluje.

Sel si, Dragi! glej in le solzico
Za slovo v spomin Ti dati vem.
V sercu pa zadobil si pravico,
De pozabit' nikdar Te ne smem

Al ne sama, — vaak prijatelj petja
Iše v slave venc Ti lep'ga cvetja;
Naj Ti bo nad časnih zvezd višavo
V večno slavo!

Tode zakaj bi si serce žalila,
Kaj bi budila pri družih solze?
Smert Ti je lepši življenje odkrila,
Kjer so Ti spolnjene Tvoje želje.

Tam bodo strune vse lepši donele,
In odmevalo bo lepši nebo.
Tvoje se pesmi vse lepši tam pele.
Hripih glasov tamkej ne bo
Ti pa boš v družbi svetnikov prebival,
Ktere si tukaj v življenji slavil;
Z njimi sladkosti neskončne boš vžival.
V Bogu se z njimi na vek veselil!

J. Bonač.

Iz Ljubljane. Povsod se šole z očitnimi izpraševanji dokončujejo. V mestni glavni šoli so bile preskušnje od 24.—26., pri č. g. Uršulinaricah in v deških normalnicah od 29. maj. do 2. vel. serp. Gimnazija in realka ste se sklenile 30. u. m. z zahvalno sv. mašo in slovesnim razdeljenjem daril na strelišu. Ker so ravno takrat mil. škof v stoljni cerkvi diakonat delili bogoslovcem, je bila zahvalna sv. maša v cerkvi č. oo. frančiškanov. Pri deljenji premij so se glasili govori v latinskem, nemškem in slovenskem jeziku; vsi so lepo in dobro govorili, posebno skazal se je pa slovenski govornik gosp. Lud. Cegnar, katerega domača z živim čutilom zglasovana beseda je serca pričujočih tako vnela, da se že med govorjenjem ni mogli pohvale zderžati, na koncu pa je po vsi dvorani germelo z enim glasom „živio!“ — Prihodnje šolsko leto na obeh napravah se zopet prične 1. listopada s sv. mašo. Zapisovanje v gimnaz. je od 24.—27., v realko pa od 25.—29. kim. Vpisnine se plača 2 gld. 10. kr. Izpraševanja za tiste, ki imajo kaj popraviti ali ki so se posebej učili, ba 30. kim. — Omeniti moramo še v realnem letniku 4 pole dolgega spisa, ki obsega slovensko slovnico v spregledih — v pspéh in polajšanje pri učenju, ki ga je spisal gosp. Ant. Lesar, in je posebno izvrstno delo izpeljano skoz vso slovnico, pa obsega tudi pesništvo in spregled slov. slovstva.

Iz Ljubljane. Ravno je na svetlo prišla že omenjena: „Zgodovina svetih apostolov slovanskih Cirila in Metoda, iz češkega g. dr. Jan. ev. Bílý-ga poslovenil, založil in na svetlo dal g. Jan. Majciger, gimn. profesor v Mariboru. Knjiga v vel. četertini s podobami iz življenja teh aposteljnov na 13 polah popisuje njuno življenje in djanje ter žalostne in vesele dogodbe tistih časov. Priporočevati je pa prav posebno gg. duhovnom in učenim, kateri bolje vedó ceniti in razsojevati takratne okolišine in razpore med narodi in stanovi.

Iz Maribora. Vodstvo južne, ogerske, hervaske in koroške železnice je z odpisom 16. t. m. vsim onim, kateri se hočejo vdeležiti naše svečanosti, ki se bode v čast ss. slovanskima aposteljnoma Cirilu in Metodu 3. avgusta t. l. v Mariboru obhajala, voznino za 50 procentov znižalo.

Vstopnice, ki služijo v spričanje pri vsih denarnicah omenjenih železnic, in veljajo od prvega do 3. avgusta za dohod in 4. in 5. avgusta t. l. za odhod, se dobivajo v vseh slovenskih čitavnicah.

Narodna slovenska čitavnica v Mariboru 20. julija 1863.

Iz Loke. Med cerkvenimi napravami so morebiti brez dvoma v prvi versti zvonovi. Saj smo mi kristjani že tolikanj na-nje navajeni, da nas njih molčanje, zlasti kadar bi peti imeli, z nekim posebnim žalostnim čutilom napolnuje, tako n. pr. zadnje tri dneve veliciga tedna. Kako veselo čutilo nas spreleti, kadar na veliko saboto zvonovi po dolgim molčanju zopet zapojejo! Ni se toraj čuditi, da se je tudi nas večkrat nekaka dolgočasnost polastila, ker tukajšnja farna cerkev sv. Jakopa čez pet tednov ni imela spodobniga zvonjenja, ko so bili dali stare zvonove preliti in z novimi,

*) Esterpa je bila po pravljicah nekdanjih Rimljanov izmed deveterih Modric, vodnica glasbe ali muzike.

večimi zamenjati. Bil je ta čas v tej cerkvi skorej kakor dolg tihi veliki teden. Ali toliko več je bilo veselje, ko so je razglasilo, da 10. mal. serpana t. l. se bodo novi zvonovi v Loko pripeljali in slovesno sprejeli. Zbrala se je ta dan velika množica ljudstva iz vse okolice, težko pričakovaje zaželenih gostov, zvonov. Kar zadnjič naznani zvonjenje bližnjih cerkvá njih veseli prihod. Zdaj se podá veči del vsa duhovšina obeh tukajšnjih fará in samostanov v roketih z vis. čast. g. dekanom Fr. Kramarjem zvonovam naproti. Gospod dekan pokropí z blagoslovljeno vodo in pokadé s kadilam zvonove, in potem se prične slovesni vhod v mesto. Spreděj gredó rokodelske družbe in šolska mladina, vsi s svojimi banderi, za njimi duhovšina, in potem zalo ovenčani zvonovi, kateri se med veselo godbo, častitljivim zvonjenjem vsih bližnjih cerkvá in germenjem topov tukej bivačiga topniškega polka Pihlerja znam. 3 počasi v mesto peljajo in željno ogledovani pred duhovnico obstojé, od koder so bili kmali srečno v visoki zvonik potegnjeni. Radovedno smo naslednje dni pričakovali, kdaj in kako se nam bodo oglasili; ali še le ob tednu po prihodu svetiga Aleša dan ob treh popoldne so nam pervikrat vsi skupej tako lepo, čisto in soglasno zapeli, da je vse veselo ginjeno le stalo ter jih poslušalo in občudovalo moža (Antona Samasa-ta), ki je zopet svoje delo tako izvrstno doveršil. Ima pa res kvart-sekst akord, v katerim naši zvonovi (kakor tudi v Šentvidu nad Ljubljano) pojó, nekaj tako ginjaivo prijetniga v sebi, da bi jih človek le poslušal, kakor sim v Šentvidu sam vidil, da so popotniki večkrat na cesti postajali, ali se tudi na klop vsedali in poslušali. Tako in morebiti še nekoliko veličastniši je tukajšnje zvonjenje, ker so ti zvonovi nekoliko težji od šentviških. Tehtajo namrec loški zvonovi: 4173 $\mathcal{Z}$, 1679 $\mathcal{Z}$, 884 $\mathcal{Z}$, 502 $\mathcal{Z}$.

V zahvalo srečno doveršeniga dela, kakor tudi v slovesniši praznovanje godú farniga pomočnika sv. aposteljua Jakopa se je osmo nedeljo po Binkostih tukej pri sv. Jakopu slovesniši služba Božja opravljala. Naprosen je bil v ta namen vis. čast. gosp. dvorni kaplan Anton Tavčar, ki je pred veliko sv. mašo v lepim ogovoru pojasnil namen službe Božje tistiga dne in obilno zbrani množici v nemal svete čutila in bogoljubne sklepe. Rekel je med drugim, da „zraven praznovanja godú farniga pomočnika sv. Jakopa se ta dan še veliko ve-elejši god slovesniga opravila obhaja, ker bodo lepi novi zvonovi pervič svojo dolžnost spolnili ter ljube verne pervič k Božji službi povabili. Veseliti se je tega dneva vsi fari, ker taciga veselja ni bilo v loškim mestu več kot sto let, in ga tudi drugih sto let ne bo. — Veseliti se je vsi fari, ker so ta dan spolnjene serčne želje, veči in lepši zvonove dobiti. . . . In v resnici lepa reč za vso faro so lepo ubrani veliki zvonovi. . . . Zakaj lepo ubrani težki zvonovi so glasna priča, da imajo farmani veselje za Božjo čast. Zato bodo tukajšnji lepi zvonovi, kakoršnih nima kmali ktera druga fara, vedna priča, kakšno skerb imajo Ločanje za Božjo čast. Dalječ okoli bo slovelo, kakšni zvonovi so v loškim mestu pri farni cerkvi sv. Jakopa, in vsak bo želel, da bi enkrat slišal njih prijetno petje. Še pozni rodovi bodo lahko rekli: O, naši spredniki so mogli pač bogaboječi biti, ker so toliko v čast Božjo darovali, in so tako lepe, velike zvonove napravili“ *). — Povedal je govornik na dalje tudi, kakšne službe bodo novi zvonovi opravljali in v kako tanki zvezi bodo s farmani, da se bodo z njimi veselili, pa tudi z njimi žalovali v marsikterih bitkih urah in zadevah. Vabili bodo verne k službi Božji, k molitvi v raznih časih, pa tudi žalostno pesem peli ob ognji, po smerti tega ali uniga farmana. — Pretresljivo za poslušavce je bilo gotovo važno vprašanje: „Komu

iz te soseske bodo ti novi zvonovi pervimu v jamo zvonili?“. — V spomin in v serce vtisnjeno pa naj vaim Ločanam ostanejo nenavadniga govornika sklepue prevažne besede: „Preljubi! zares zale zvonove imate, da ni dalječ okoli enacih; to je lepo, to je velika čast za vas. Ali še lepši, še veči čast bo za vas, če bo tudi vaše življenje tako, da bi se drugim faram v izgled postaviti smelo. Vi hišni očetje! bodite vselej pošteni, da se bo zamoglo tudi od vas reči, kakor od vaših zvonov: Ni mož tako poštenih, kakor so v loški fari! — Vě zakonske žene! bodite zveste Bogu in možu, bodite skerbne matere in dobre gospodinje, da se bo zamoglo tudi od vas reči, kakor od vaših zvonov: „Ni žen tako zvestih, ni tako skerbnih mater in dobrih gospodinj kakor so v loški fari! — Vi mladenči in dekleta! bodite pobožni, sramožljivi in čisti, kakor čist je glas vaših zvonov, kakor se mladosti spodobi, da se bo tudi od vas kakor od vaših zvonov lahko reklo: Ni mladenčev in deklet tako nedolžnih in pobožnih, kakor so v loški fari mladenči in dekleta!“ *) — Po pridigi je bilo darovanje za zvonove in druge cerkvene potrebe, ker se je zopet radodarnost Ločanov lepo pokazala, ker verh poprejšnih velicij darov so vnovič darovali 250 gld. Potem so peli vis. čast. starološki dekan gosp. Fr. Kramar s pomočjo osem duhovnov veliko sveto mašo, pri kateri so zraven domačiga orglanja in petja tudi dobro izurjeni Kranjski godci zopet k veči slovesnosti pripomogli. — Zahvaljena pesem je sklenila lepo pobožnost, ktera naj bo k veči časti Božji, vaim pa, kateri so se je vdeležili, v časni in večni blagor! Neločan.

Iz Krope. Predraga Danica! Ker tako rada pri-našaš iz raznih krajev naše mile domovine naznanila cerkvenih slovesnost in olepšanih cerkvá, naznani tudi iz našega kotica svojim bravcem veselo novico! Že več let smo se pripravljali farno cerkev, če ne iz novega postaviti, jo saj nekoliko popraviti. Iz novega delati skorej ni bilo mogoče, ker je naša kupčija strašno zastala, in bodemo kmalo, če se na bolje ne oberne, namesti turščinih žgancov mogli želje zobati (samo poprej nam morajo jekleni zobje zrasti!). Torej smo se večina za drugo odločili in sč vlani o tem času po prizadevanji našega visoko častitega g. fajmoštra H. K. težavnega dela poprijeli, smo ga tudi v dveh mescih srečno doveršili. Nar popred so lopo pred velkimi vratmi poderli, ker se je bilo bati, da bi hitro sama na kup padla, potem so čola cerkve za kak poldrug seženj podaljšali in namesti dvojnih drug na drugem stoječih oken posamezne visoke in zgoraj okroglo obokane okna naredili. Tudi namesti dveh korov so samo enega postavili; drug nad drugim sta poprej stala in zgornji, za pevce odmenjen, je celo pod stropom čepel, kar je res lep pomen imelo, kakor da bi pesmi z nebeskih visocin donete; ali sila nepriločno je bilo pogledati stare orglje, ki so cvilile, ko da bi jih trebuh bolel, ter jih je občen znani in povsod hvaljeni g. Dev z novimi in izvrstnimi orgljami nadomestil, in se je tudi pri nas, kakor drugod, mojstra skazal. Razun tega smo napravili lep svetilnik, ki bi še kako večjô cerkev od naše dostojno kinčal. Rudeče zagrinjala na oknih nekako mično in prijetno svetlobo po cerkvi razlivajo, in petero pred nekoliko leti popravljenih altarjev razsvetlujejo. Le kdor je staro cerkev vidil in zdaj v ponovljeno, prostorno in vsem okolišinam pripravno stopi, zamore premembo vredno ceniti. Še celo nasprotniki morajo spoznati, da pri tako majhnem strojenji in pri tako malih stroških ne more bolje popravljena biti. Naj pa tudi tukaj očitno čast izrečemo našemu v. č. g. fajmostru, ki so ukljub mnogim pritežnostim delo serčno začeli in stanovitno dokončali! Bog nam jih ohrani še veliko let!

Pretečeno nedeljo, 19. u. m., smo imeli tukaj somenj in ob enem tudi praznovali blagoslovljenje popravljenе cerkve. Če ravno je dež tako šel, ko da bi iz škafa lilo, in smo zmeraj mislili, da bo črni verh ali pa špik v terg

*) Kar res ni lahka reč, zakaj treba je bilo zraven starih zvonov, kateri so bili na 2623 gold. 20 kr. cenjeni, še 4672 gold. 40 kr. doplačati, kar vse se je že zgodilo v tako kratkim času!

prineslo, smo bili vender veseli in dobre volje, kar so zadostno kazali tudi možnarji, ki so ves dan pokali. -- m --

Z Dolenskega. Ko bi ti Danica imela v svoj biro napeljene „daljnopise,“ kakor jih nekteri imajo, bi pač velikrat od deleč in od blizo zvedila marsikaj, kar je sicer v temnice obsojeno. Naj ti pa namesti „telegrama“ pošljem po berzoteku nekatere verstice iz kumljanskega okrožja. 19. u. m. ali 8. nedeljo po Binkoštih je vso noč dež lil, kakor de bi žugal nov veseljni potop, treskalo pa tako, da bi se bil sam oćak Kum s svojimi državljani vred tresel, ko bi vsi skupaj ne stali na tako terdnih nogah, — in deževalo svoj pot do nedelje popoldne. Vender je bilo na samotnem Polšnjiku v cerkvi Marije Device vse polno vernega ljudstva in tudi gg. duhovnov lep venec krog altarja, ter med njimi dva polšnjiška gg. fajmoštra. Kako to? — Slovesno vpeljan je bil ta dan novi fajmošter v. č. gosp. Mat. Tavčar, ker je stari fajmošter, v. č. gosp. Jernej Milar, zavoljo oslavljenja v pokoj se podal. Vender pa je toliko še premogel, da je prišel k vpeljavi svojega naslednika v cerkev. Ta ljubezen je bila za ljudstvo in duhovstvo že sama na sebi močno ginljiva, še bolj pretresljivo so jo storili v. č. gosp. dekan Jan. Pristov s svojo silo tehtno pridigo o ti priliki. Razlagali so, kaj bodo delali novi gosp. fajmošter ljudem, in kaj naj ljudje njim delajo. Ko so pa proti zadnjemu opomnili, da to, kar bodo novi fajmošter odsihmal delali, so delali tudi pri altarji pričujoči onemogli stari gosp. oče skoz sedem in trideset let, in so ljudi opomnili, da naj tega nikoli nikar ne pozabijo in naj jim hvaležni bodo; takrat so začeli po cerkvi ljudje na glas jokati, in smé se reči, da nobeno oko ni ostalo suho. Prav ginljivo je bilo tudi pri kosilu, kjer so stari g. fajmošter prvi se-dež imeli ter serčene in hvaležne napitnice prejimali. O tej priliki so Polšnjicanje pokazali ljubezen do svojega starega gosp. očeta, ki so se toliko let med njimi trudili; ne manj pa so tudi s prav slovesno sprejemo razodevali veselje in veliko spoštovanje do svojega novega gosp. duhovnega pastirja, kateri bo pri svoji znani gorečnosti in umni prevdarnosti na Polšnjiku zanesljivo z Božjo pomočjo v marsikaterem oziru veliko dobrega storil. Zlasti je cerkev v takem stanju, da ne zadostuje več sadanjim potrebam in treba bo na veliko predelavo misliti, še nar bolj pa bi bilo, ko bi se mogla kje razun stolpa vsa nova zidati. Kdaj in kako se bo to dala izpeljati, se ne vé. Pa bo že; sej Kumljanje so sedanja dobo silo delavni in pridni. V Sentjurji so on-dotni gosp. oče Leop. Gestrin zidali duhovsko hišo, ki ji v licnosti in vsestranski pripravnosti ne bo kmali druga kos na Kranjskem. Lanskega leta v mal. serp. se je delo pričelo, in letos do velikega Šmarna bo že vse gotovo, kakor se upa. Dosti bi se dalo pa tudi pisati, kaj so ta goreči pastir storili po podružnicah in kako serčno se vojskujejo za nravni red v svoji duhovni. Vsem je tudi znano zidanje cerkev, naprava zvonov in veliko družega po mladih gg. duhovnih fajmoštrih v Dolih in na Dobovcu itd., vendar naj bode o tem zadosti, ker nisem namenil natanko popisovati, ampak le samo omeniti, kar sim mem gredé sam vidil. Pristavim naj še samo to, da kjer je tako lepa edinost in zloga, kakor je med Kumljanci, in pa toliko prizadevanje za lastni nravni razcvet, ondi tudi pri čedi ne more brez tepega sadu biti. Več ne smem govoriti, da njih spodobnosti ne zalim. — S predragim popotnim prijateljom na Stajarsko potipavši („pogledati“ o nočnem mraku — čakajoča na vezovlak — nisva mogla), sva se prepričala, kolik sad je ondi obrodila slovesnost ss. Cirila in Metoda. Samo v trehoveljski duhovni — za to reč sploh ne odveč pripravi — je bilo skoz osmino 700 obhajancev. So pa tudi pravi domorodci v. č. gosp. Hašnik moz za to, da znajo lepe prilike dobro obrniti. Obljubili so o tej priliki, da bodo tudi oni spomin ss. Cirila in Metoda s kakim spisom nam počislali. Slava!

S Pivke. Lahko je bilo pri nas, to je, na Krajn-

skem in Primorskem, zediniti slovesnosti ss. Mohorja in Fortunata s tisućletnico ss. Cirila in Metoda; v Mariboru, v Zagrebu in v Velehradu se je obhajanje tisućletnice začelo 5. julija, tedaj je osmina zadela ravno v 12. julija, kateri dan se pri nas posvećuje ss. Mohorju in Fortunatu. Mislili smo si, komur je kaj mar za zahvalo do Boga in prvotnih oznanovavcev sv. evangelija v naših krajih, on bo storil že, kar bo prav. V mislih, da ne bomo sami, smo tedaj v Postojni imeli 12. julija bolj slovesno opravilo zarano in pred poldnem, in v govorih smo pobožnemu ljudstvu razlagali, kakošen pomen ima za naše kraje tedsnji god. Res nismo bili sami s tem ostali; tudi po družih cerkvah na Notranjskem se je tisti dan bolj posebno praznoval; celo obveselilo nas je, da je v Ljubljani v Terno-vem osemnajststoletnica našla slovesno obhajanje. Da bo kaj stanovitnega spomina ostalo, smo si dali napraviti dve novi podobi ss. Mohorja in Fortunata, ki boste kinčale strani altarja sv. Lazarja, ki stoji v kapelici na postojnskem pokopališču; ondi namreč se nam je kazal naj bolj primeren prostor. — Sprejmite kratko pesem v omenjeno obhajanje.

Ss. Mohor in Fortunat.

V Rimu sveti Peter biva,
Marka ućenca tak poziva:
Hodi na pokraj jadranski,
In tje nesi uk kersanski.

Na italijansko mejo
Marka pride v Akvilejo;
Ondi vходи so odperli
V svet slovenski razprosterti.

Ljudstvo sluša evangeli,
Glas o Kristusu veseli;
Mnogo jih resnica gane,
Kerst očisti v veri zbrane.

Mohor vmes je naj bolj vneti,
Sam apostelj ga posteti.
Akvileji da pastirja,
Da se cerkev bolj razširja.

Fortunat je pomagavec.
Tudi zvest oznanovavec;
Uk in čuda skup storijo.
Da se verniki množijo.

Tak gospodovo kraljestvo
Jemlje ljudstvo si v posestvo
Poleg Soče, bistré Save,
Dalec do dereće Drave.

Rod paganski je zaviden,
In sodnik ves malopriden;
Sveta moža gresia v ječo,
Preterpita smert bolećo.

Apostoljska moža! hvala
Bo se vama skoz dajala;
Z varstvom svojim nas brani,
In pomoči nam prosita.

Hieinger.

Iz Tominskega. 19. julija so imeli gosp. Anton Kalčič svoje slovesno vmestenje (instalacijo) v fari na Šentvidski gori. Vis. čast. gosp. dekan tominski so ga v pričo osmerih družih duhovnov ljudstvu skazali. Fara je prav iz sive starosti in bila je nekdaž zlo imenitna, ali sadaj je tako uboga, da je komej fajmoštra dobila. Neki sovražin duh, ki pobožnost v cvetji mori, se že vec let sem po tej fari okoli klati. Ranjki gosp. fajmošter, Filip Brezovšček, ki so bili za Božjo čast in zveličanje duš močno vnet duhoven, so mislili s svetim misijonom, ki so ga bili po čast. gg. Lazaristih opravili, takega malopridnega duha ukrotiti; ali blagi gospod niso bili namena dosegli. Nado imamo, da sadanji gospod oče bodo s pastirsko modrostjo faro spet vredili, da ljulika ne bo pšenice toliko v rasti nadlegovala.

V Gorici 15. julija. (Konec.) — Većerna slovesnost se je pa obhajala v čitavnici. Dolgi vhod v čitavnico, bogato in okusno ozaljšan z zelenimi šapli, z razsvetljenimi baloni, z vpletenimi slovenskimi barvami, se je pred dvorano končal s tribarvatim transparentom: „Dobro došli!“ Dvorana je že sama na sebi veličastna, da enakosti nima v mestu, po njenem lepem kinču pa je soditi, da je na vse strani verla Slovenska s svojo slovansko obleko in slovanskimi napisi. Sošlo se jih je bilo ta večer Slovencev kakor poprej še pri nobeni besedi ne. Bili so gosti iz okolice, iz Tominskega, Terzaškega, naj obilniši pa iz Ipavskega in Razdertega. Ob 1/2 9 zvečer je g. predsednik Winkler začel veliko besedo z milim in gladkim govorom, v katerim je pozdravljaj vse pričujoće goste ter se jim zahvalil za čast in zajemno ljubezen, da so s svojo pričujoćnostjo danasnjo slovesnost povikšati blagovolili. Odstopivšemu predsedniku so obilni „živio“ in „slava“ zadoneli. Pristopili so pa ipavski pevci pod vod-

stvom g. Hribar-ja, ipavskega učitelja. Zapeli so za ta večer navlašč sestavljeno pesem: „Pozdrav Gorici od Ipavcov.“ Besede te pesmi so zložili po celi Sloveniji že dobro znani in v obče spoštovani gosp. Grabrijan, kanonik in dekan ipavski, ki so bili ta večer naš najimenitnejši gost. Prilikali bi mi tega slavnega rodoljuba stoletnemu hrastu, ki je v rodoljubju od nekdaj sem že tako uterjen, da ga noben vris ne piš nasprotnikov omajal ne bo. V znamenje spoštovanja in bratovske ljubezni do goriških Slovencev so Ipavci omenjeni „pozdrav Gorici“ v obilnih iztisih tiskan seboj prinesli ter ga v čitavnici med vse goste razdelili, za kar jim mi goriški Slovani posebno hvaležni biti moramo. — Drugi govor je imel g. dohtar J. Tonkli, mlad, čvrst in srčen slovensk korenjak. Govoril je navdušeno skoraj $\frac{3}{4}$ ure. Najpervo je popisal nekdanji stan Slovanov in njih notranje življenje, na to je razložil povest pokristjanjenja Slovanov in kratek življenepis slovanskih apostolov, za tem vtemeeljitev slovanskega slovstva, in v sklepu je omenil še sedanjega stanú slovenščine v Gorici. Govornik omenja, ko so se bili Slovenci po dolgem spanji na Kranjskem v 16. stoletju čvrsto prebudili, in ko je bila slovenska poezija v začetku tega stoletja po Vodniku, očetu slovenskega pesništva, lep cvet pognala, da se v Gorici vendar od vsega tega ni nič vedilo. Pervi ki se je bil v Gorici Slovence zavedel, pravi govornik, je bil ranjki Valentin Stanić^{*)}, kanonik in šolski nadzornik. On je pregovoril tukajšnjega knjigarja Paternoli-ta, da je naročeval slovenske, večidel molitvene bukve. Stanić sam je slovenske pesmi skladal, jih dajal natiskati, je k njim napeve skladal in učence vadil. — „Posebno vnet za slovenščino je bil gospod Kocijanec, sedanji bogoslovski profesor, ki se je bil le z lastnim trudom maternega jezika poprijel in naučil, in ki je že mnogoverstne dela v slovenščini spisal. Tako je bilo pred letom 1848. To leto je bilo vnovič pretreslo vso Evropo in dve misli (ideji), svoboda in narodnost, ste bile kot električni tok prešle vse ljudstva. Sedaj se le so nekateri Slovenci v Gorici zavedali, da so Slovenci in pokazali so to s tim, da so osnovali slov. društvo. Ravno to leto se je bil postavil pervikrat stol za slovenščino na tukajšnjem modroslovnem učilišču. L. 1850 že je bil vpeljan slovenski jezik v tukajšnjo gimnazijo itd. ... Zavir in zaprtek od mnogih strani je bilo veliko; ... kateri krivci so se pa verli moške moško vstavljali. In ni davno kar so za sedanji čas znamenito zmago dosegli. To leto se le se slovenščina vpervo uči po vseh razredih naše gimnazije. — Iz vsega tega se vidi, slovenski jezik v Gorici od zgoraj napreduje čvrsto, in na nas je ležeče, da zadobi pravice, ki mu gredo po Božji in cesarski postavi, to je, da se popolnoma vpelje v šole in kancelije. Da bo to mogoče, ni zadosti, da na vse gerlo vpijemo, naj se vpelje v šole in vraduje, temuč edina pot, ki nas naravnost popelja do tega vspeha, je ta, da se vsi marljivo poprimemo maternega jezika itd.“ Na dalje priporoča gg. zupanom, naj si v svoje pisarnice slovenščino vpeljejo, — učiteljem po vaséh, naj mladost budijo, jo v lepih slovenskih pesmih urijo, da s tem preženejo neslano in kužno petje ptujih jezikov itd.“ — Poslednjič še enkrat vsem priporoči, z združenimi močmi za svoj zanemarjeni narod delati, in sklene svoj govor s slavnim pesnikom: „Biti slovenske kervi — bodi Slovence v ponos.“ — Ta govor je skoz in skoz izvrsten in podučiven. Mi bi si ga v posebni knjižurici tiskanega imeti želeli. Bil bi pač lepo podučenje v tej reči se nevednemu Slovence, ne manj bil bi krasen spomin naše prve naj večje slovesnosti v Gorici, pa tudi 1500letnice sv. Mohorja in 1000letnice sv. Cirila in Metoda. Nadalje se je verstilo petje in drugo, kakor je bilo po programu naznanjeno. — Po besedi so se gosti razšli nekaj na svoj dom, nekaj v pristranske sobe. Med tem ko so v

dvorani za večerjo pripravljali, so Ipavci na čitavničnem vertiču, kakor že poprej, še druge Hribarjeve prelepe napeve odpevali. Sploh so se peveci prav dobro obnašali. Posebno so se pa pričujočim dopadli ipavski peveci, ki so res kakor slavčki žvergoletli; prva hvala pa gre njih učitelju, ki si jih je tako mojstersko izuril, še več pa zato, da je sam zložil vse napeve, ki so jih ta večer s toliko hvalo sprejete odpevali. Gosp. Hribar, komej 24 let star, ponižen in prijazen mladeneč, je že mojster v skladanji umetnih napevov. Kar smo lani pri oni nepozabljivi veselici v Ipavi slišali njegove napeve prepevati in letos od nekega tukajšnjega umetnika njegovo tiskano „Slovenko“ hvaliti, smo terdnih misel, da g. Hribar je tudi poklican, slovensko muzikalno umetnost na višo stopnjo povzdigniti. Njegovi napevi imajo nekatere posebnosti, ki rodoljuba v serce sežejo, polni so slovanskega duha, zlasti sposobni Jugoslovenci presiniti. Serčno radi jih torej priporočamo vsem slovanskim čitavnicam in rodoljubam; prepričali se bodo sami, da moja ravno izrečena hvala ni prenapeta, ampak skoz in skoz pravična slava. — Pri večerji je bilo čez 120 gostov. Nاپivalo se je na zdravje in čast goriškim Slovence. Njih prevzvišenosti nadškofu Andreju, v. č. Strosmajeru in Grabrijanu, blagorodnim gospodom Winklerju, Bleiweisju, Černetu, Hribarju, Razderčanom itd. Od časa do časa so se vmes pesme vpletale. Na zadovoljnih in veselih obličjih gostov se je bralo, kako globoko da vsak njih živo občuti žlahtni pomen sv. besede: „Ecce quam bonum et jucundum habitare fratres in unum.“ To je: „Glej, kako dobro in prijetno je prebivati med složnimi brati!“ Slava torej slavnemu dnevu, ki ga nam je čitavnica napravila 12. julija slovanskim apostelnom na čast, nam vsem pa v nedolžno razveseljevanje! — J. Furlani.

Razgled po keršanskem sreću.

Na Velehradu je v sponinskih bukvah zapisanih 360 duhovnov, kateri so od 5. do 12. mal. serp. sv. mašo Bogu darovali. Veči del so se slovansko podpisali. Več škofov je po slovansko Božjo besedo oznanovale.

Iz Rima pišejo v „Czas“ 9. mal. serp.: Preteklo nedeljo se je obhajala v slovenski cerkvi sv. Jeronima slavnost ss. Cirila in Metoda. Opravljali so svete opravila vikši škof Vierzhlejski, kardinal Silvestris, varh ilirskega vstava, škofa Litvinovič in Poljanski. Bil je pri tem govor v slavenskem jeziku, in slavni Liszt je pri celi službi Božji orgljal, ljudi je bilo na tisoče. Litvinovič ima v kratkem biti izvoljen vikši škof za Levov; papež so ga zvolili, kakor vikšega škofa Vierzhlejskiga, predsednika pri tronu.

„Giornale di Roma“ piše o tej slovesnosti: „V začetku prosenca smo bili naznanili slovesnosti, ki so jih imele to leto obhajati ljudstva slovanskega naroda, ker pričela se je druga tisučletnica, odkor sta bila ss. Ciril in Metod iz Tesalonike v Panonii začela svoje apostoljstvo, da bi imenovano ljudstva spreobrnili k veri Jezusa Kristusa. Povedali smo o priliki, kaj je storilo korarstvo in ilirski vstav sv. Jeronima prvo in druge nedelje tega leta, da bi se ta sveta tavižentletnica slovesno obhajala, ter se z očitnimi molitvami Božje usmiljenje klicalo nad tiste ljudstva slovanskega naroda, ki so zapustili resnico, oznanovano po ss. Cirilu in Metodu, se dali v zmoto zaplesti, ter so revno zašli v krivoverstvo in razkolništvo.“

V tem ko se Božja služba skoz leto v tej cerkvi opravlja po določenem redu, se je v nedeljo 3. mal. serp., ko je bil spomin tih ss. apostelnov, Božja služba obhajala z nar svitljejšim blišem, kakoršen koli se vjema s posebno okolišino in veličanstvom bogočastja. Sveti bram se je bil oblekel v prav bogato ozalisanje, zlasti v osvitljavi: tridnevna prošnja (tridnevica) je pripravljala na obhajanje praznika: popolnoma in nepopolnoma odpustki so bili od Njih svetosti podeljeni itd.

*) Po vsi pravici tedaj ima naša čitavnica med drugimi podobami tudi podobo našega nepozabljivega V. Stanića na steni. Pis.

Izmed cerkvenih opravil v praznik sam naj omenimo iz imenovanega dnevnika, da ob 8 dopoldne je bila Božja služba v greško-slovanskem obredu, zveršena z vso slovesnostjo, ki je temu obredu lastna. Opravnik (celebrant) je bil mil. gosp. Litvinovič, kanatenski škof i. p., pomočnik stoljnega škofijstva greko-rutenskega v Levovu; stregli mu in ga obdajali so duhovni in kleriki ravno tega naroda. Petje, ki je spremljalo sveti obred v staroslovenščini, je bilo vravnano po znamkah Palestrina in del Baini. Darovanje je bilo nov prečudno lep sklad Lisztov. Glasbo ali muziko so opravljali boljši umetniki rimskega mesta pod vodstvom Constantini-a, vodnika papeževe glasbenice ali kapele. Odgovore ali responzorje so izvrstno odpevali rutenski in bolgarski gojenci greškega vstava.

Č. g. Bujnovič, Heregovinec, bogoslovski učenik v minoritskem samostanu „Ara celi“, je imel po pontifikalni maši slovesni govor (panegiriko) ss. aposteljnov Cirila in Metoda.

Pri tej slovesnosti so bili pričujoči: Baron Aleksander Bach, papežev poročnik Nj. apost. veličanstva, z gg. bar. Ottenfelsom in knezom Wolkensteinom, in vse poročniško osebstvo, udje ilirskega vstava, v Rimu pričujoči Slovenje, in nenavadno velika množica vernikov. — Pri latinski pontifikalni maši o 11, ki jo je imel svitli kardinal Bizzari, titular te cerkve, se je po posebni pravici te cerkve list in evangelij pël v slovenskem jeziku. — Večernice popoldne je opravljal svitli gosp. Hohenlohe, milošnjik Njih svetosti. — O tej priliki se je med verne delila prelepa podoba ss. aposteljnov slovenskih. Lice ilirske cerkve je bilo v dvojni versti žarno razsvitljeno, in na zvišenem prostoru v cerkvi je igrala glasba prvega papeževega pës-polka svoje preizbrane simfonije. Tudi pristanišče in bližnje hiše so bile ozaljšane in osvitljene. Papeževi parniki v pristanu so s strelom pozdravljali med svetimi opravili. — Narodovno gostiše, ki se stika s cerkvijo, je bilo lepo okinčano, in na predni strani je bil napis s komolca dolgimi čerkami: SS. CYRILLUS ET METHODIUS APOSTOLI; v dolbini štirih pomolji pa so bili tudi štirje napisi, dva slovenska — eden s cirilskimi, in eden z glagolskimi čerkami, — in druga dva latinska.

Katoliška cerkev v Sibiriji ima jutranji in večerni razdelik. Glavno mesto na večeru je Tomsk, na jutru Irkuck. Velikanski prostori se k nji štejejo. V večerni Sibiriji ste dve duhovnijski cerkvi, v Tobolsku in Tomsku, kjer dva dominikana službo opravljata, v jutranji so tri: v Irkucku, Krasnojarsku in Nerčinsku. Duhovnija nerčinska stoji že 19 let. V Irkucku je bil duhovni pastir poslednjo dobo gosp. Hadzicki, bernardin iz vitebske gubernije, čez 40 let. To je bil čudin mož, od vsih spoštovan, poseben varh ljudi pri težkih delih. Še v 70. letu svojega življenja je hodil po vsi svoji nezmerni duhovni, — nar manj 30 ruskih milj (verst) je na dan prehodil. Živel je ob rastlinah; rad je mnogotere reči kupoval in prodajal; bil je nenavadno delaven; nič ni za svoje potrebe izdajal; obleko je nosil, ki jo je sam sošil. Imel je dostikrat veliko dnara, ki mu je na čudin način skupaj lil, ali precej ga je razdal; posojeval je brez dolžnih pisem, za plačo se ni dalje menil. Srečavši kacega žalostnega pregnanca je rekaval: Kaj si tako otožin? potrebuješ morebiti denara, tu ga imaš! vzemi, vzemi, dokler se daje! Vsilil pa je po 50, 100 in 200 rublov, in vselej se je razserdil, če kdo ni hotel vzeti. Pozno na večer je po mestu hodil, zvonil v hiše, kjer je vedil, da koga revšina tepe, je vergel znesik denarjev in zavpil: „dolžan!“ pa je bežal. Pridigal je kakor nobeden; z lece je s perstom kazal: „ta ne hodi zmiraj v cerkev; ta ob nedeljah dela itd.“ Mnoge gospé so mu prigovarjale: kaj pa počenja naš mili duhovni, kaj tako očitno na vse kaže? On pa je govoril: „jaz govorim kakor slavni Falkovski.“ Učinil si je bil lastno govorico, zloženo iz beloruskega,

poljskega in rusinskega jezika. (Prezali zgled nam Slovencem!) Ravnodušni, usmiljeni, resnični, pritem čverat in živ je letal po vsi Sibiriji ter služil vsem z dopolnim zatajevanjem samega sebe. (Tygod. kat.)

Dr. Fr. Mikložiču, stanovitnemu poslancu gornje deržavne zbornice in profesorju na dunajskem vseučilišču, so Nj. veličanstvo zavolj zaslug v učenostih podelili red viteški sv. Leopolda.

V pojasnjenje. Kar se je letos na ljubljanski gimnaziji v šesti šoli in s šestošolci godilo, morebiti nikogar bolj ne boli kot mene; vendar na to, kar poslednja Torbica o tej reči priporeduje, molčati ne morem in ne smem. Očitno torej rečem: Laš je 1), da so šestošolci na šolsko tablo narisali podobo s ključi v rokah, spodaj pa zapisali: *himmel mache dich auf!* laš je 2), da je bila drugi dan sednica v pričo kacih 12 dijakov; laš je 3), da je rodja rekel gosp. A—hu: *wenn sie niht denjenigen aneben, so sind sie der schuldige;* laš je 4), da je gosp. A—l odgovoril: „*das wohl nicht, aber die fahne bei der procession wird wahrscheinlich die veranlassung gegeben haben;*“ laš je 5), da je rodja rekel: „*sind sie also lieber ausgeschlossen, als das anzugeben?*“ laš je 6), da med dijaki čudenje postane (razum A—l na nobenega dijaka takrat v pričo ni bilo); laš je 7), da je A—l odgovoril: „*liber!*“ laš je 8), da je rodja djak na to: „*also sind sie ausgeschlossen;*“ laš je 9), da je A—l odhajaje rekel: „*ich ampfehle mich!*“ — laš je 10), da je g. Ž—r res čas molčal, in da je njemu djak g. prof. Melcer: „*aber sie sind wie ein Pole!*“ laš je 11), da je dr. Gogala djak: ja, ja, der kopf ist ja das haupt; laš je 12), da je K—s na to odgovoril: der kopf ist zwar das haupt, aber nicht die hauptsache; laš je 13), da so bili dijaci v zbornici do pol dveh popoldan; laš je 14), da imajo trije drugi red v čudorednosti (ker je bilo to popravljeno); laš je 15), da je neki dijak imel „*verhöre*“ zavolj slovenskega pisanja (dobil je le nekake „*verweise*“). — Ker sem bil sam v pričo, moram resnici pričevanje dati, ter rečem: Dokler Torbica take in tolike laši trosi po svelu, kleri le količkaj pošteni domorodec bi si upal jo pripočevati slovenski mladini? Take in tolike laši pač res niso „črno jezuitarsko oblačilo“, katerega, memo gredé naj jo povem, nikoli nikjer noben slovenski časnik, kleri „ne diha smrdljivega nemškutarškega zraka“, doslej ni očital „Zgodnji Danici“.

J. Marn, gimnazijski učitelj.

Duhorske spremembe.

V goriški nadškofiji. Č. g. Miklavž Pozzetto, fajmošter v Gradu, je prestopil v pokoj. Č. g. Andrej Korinčič, duh. pom. v Bolcu, je umerl, 30 let star. R. I. P.!

V ljubljanski škofiji. Č. gosp. Jož. Pretnerju, kapl. v Polšnjiku, je podeljena lokalija sv. Planina, in čast. gosp. Jan. Volčiču, kapl. v Šentmarjetu, fara Dragatuš.

Pogovori z gg. dopisovarci.

G. J. — n.: Ste nam prav vstregli, le večkrat kaj. — G. F. J. K.: Prav lepa hvala! — „Album“ napredva (ne pozabite nanj, še je čas), „Govornik“?? — G. K. v. L.: Prav vstreženo. — G. V. v C.: S hvaležnostjo prihodnjic. — G. B. na J.: Naročeno opravili, prelepa hvala za spis, ki bo kmali vversten. — G. g. H. v T.: „Leg.“ imamo že v rokah, ki bode prav verl ozaljšek za „sp.“ — G. B.: Prav dobra misel o pravem času! — G. P.: Lepa hvala! — G. Šr.: Bo kmali. — G. R. v L. p.: Vse prejeli in se bo opravilo. — Več drugim: Serčna hvala! —